

\$LEGAL
SCIENCES.UZ

YURIDIK FANLARNING DOLZARB MASALALARI

1-JILD | 1-SON

2025

LEGALSCIENCES.UZ

YURIDIK FANLARNING DOLZARB MASALARI

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

TOPICAL ISSUES OF LEGAL SCIENCES

1-jild 1-son 2025-yil

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Amirov Zafar Aktamovich - yuridik fanlar doktori

TAHRIR HAY'ATI:

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Umarxonova Dildora Sharipxanovna - yuridik fanlar doktori, professor;

Fazilov Faxod Maratovich - yuridik fanlar doktori, dotsent;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent

Kenjayev Rustam Xaydarovich - yuridik fanlar nomzodi, professor.

“Yuridik fanlarning dolzarb masalalari”

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

YURIDIK FANLARNING
DOLZARB MASALALARI
1-jild, 1-son (noyabr, 2025). - 31 bet.

MUNDARIJA

<i>Xudayberdieva Maftuna Zaфар кизи</i> РОЛЬ ПРАВ ДЕТЕЙ В НАЦИОНАЛЬНОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	05-16
<i>Eshmurodov Baxrom Ergashevich</i> ADVOKATLAR KASBIY HUQUQIY ONGINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	17-21
<i>Maxmudova Hurmatxon Muxtorovna</i> KRIMINALISTIKA VA UNING MILLIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDAGI ROLI	22-25
<i>Habibullayev Muhammadrajab Obidjon o'g'li</i> KONSTITUTSIYAVIY ISLOHOTLAR JARAYONIDA XOTIN-QIZLAR HUQUQLARINING YANGI BOSQICHI	26-30

Received: 15 November 2025
Accepted: 25 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

CRIMINALISTICS AND ITS ROLE IN ENSURING NATIONAL SECURITY

Makhmudova Hurmatkhan Mukhtorovna
Bukhara State University

Abstract. A comprehensive analysis of the place of forensic science in modern society and its unique role in ensuring national security is carried out. This field is being enriched by innovative approaches associated with technological developments in developed countries, which are creating new opportunities in the fight against crime. In particular, advanced technologies such as digital security, artificial intelligence, and genetic analysis are widely used in forensics, which is of great importance for the effective fight against new forms of crime. The possibilities and challenges of implementing these innovative approaches in the conditions of Uzbekistan are discussed, as well as the emerging problems and ways to eliminate them are analyzed based on international experience. Strategic planning and practical measures for the introduction and development of advanced technologies in this area are of great importance, as they play a significant role in combating new forms of crime.

Keywords: forensics, national security, cybercrime, forensic examination, technology, artificial intelligence, international experience, problems, proposals.

KRIMINALISTIKA VA UNING MILLIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDAGI ROLI

Maxmudova Hurmatxon Muxtorovna
Buxoro Davlat Universiteti

Annotatsiya. Kriminalistika fanining zamonaviy jamiyatdagi o'рни va uning milliy xavfsizlikni ta'minlashdagi o'ziga xos roli keng qamrovli tahlil qilinadi. Ushbu soha rivojlangan mamlakatlarda texnologik rivojlanish bilan bog'liq innovatsion yondashuvlar bilan boyitilmoqda, bu esa jinoyatchilikka qarshi kurashishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Xususan, raqamli xavfsizlik, sun'iy intellekt va genetik tahlil kabi ilg'or texnologiyalar kriminalistikada keng qo'llanilmoqda, bu esa jinoyatchilikning yangi shakllariga qarshi samarali kurashish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston sharoitida ushbu innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish imkoniyatlari va muammolari muhokama qilinadi, shuningdek, xalqaro tajriba asosida yuzaga kelayotgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Bu sohada ilg'or texnologiyalarni joriy etish va rivojlantirish uchun strategik rejalashtirish va amaliy chora-tadbirlar muhim ahamiyatga ega, chunki ular jinoyatchilikning yangi shakllariga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: kriminalistika, milliy xavfsizlik, kiberjinoyat, kriminalistik ekspertiza, texnologiya, sun'iy intellekt, xalqaro tajriba, muammolar, takliflar.

Kirish. Kriminalistika - bu jinoyatlarni ochish, ularning izlarini aniqlash, dalillarni ilmiy asosda tahlil qilish va huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiluvchi fan sifatida milliy xavfsizlik tizimining muhim ustunlaridan biridir. Hozirgi kunda milliy xavfsizlik tushunchasi faqat harbiy va siyosiy xavfsizlik bilan cheklanmay, balki axborot, iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy xavfsizlikni ham o'z ichiga oladi. O'zbekiston hududida jinoyatchilikka qarshi kurash tizimi bosqichma-bosqich modernizatsiya qilinmoqda, bu esa jinoyatlarni aniqlash va oldini olish jarayonlarini yanada samarali qilish uchun muhim ahamiyat kasb etadi[3;2]. Kriminalistikani raqamli transformatsiya asosida rivojlantirish milliy

xavfsizlikni ta'minlashda strategik ahamiyatga ega bo'lib, zamonaviy texnologiyalar, jumladan, sun'iy intellekt va kiberjinoyatga qarshi kurashishda ilg'or xalqaro tajribalar muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, kriminalistik ekspertiza sohasida yuzaga kelayotgan muammolarni hal qilish uchun yangi metodlar va takliflar ishlab chiqilmoqda, bu esa jinoyatlarni aniqlash va oldini olish jarayonlarini yanada samarali qilish imkonini beradi. Bu yondashuvlar milliy xavfsizlikni mustahkamlash va jinoyatchilikka qarshi kurashda innovatsion yondashuvlarni joriy etishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, davlat xavfsizligini ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi.

Kriminalistika-jinoyatlarni ochish va oldini olishda, adolatni ta'minlashda, sud va tergov ishlarini samarali yuritishda muhim ilmiy fan hisoblanadi. U zamonaviy ilm-fan yutuqlari bilan boyib borar ekan, inson huquqlarini himoya qilish va jinoyatchilikka qarshi kurashishda o'z ahamiyatini tobora oshirmoqda. Shunday ekan, kriminalistika jinoyat jazosiz qolmasligining kafolatidir. Kriminalistika bugungi davrda nafaqat jinoyatchilikka qarshi kurashishning samarali vositasi, balki huquqiy davlat va adolatli jamiyat barpo etishda muhim ilmiy tayanch hisoblanadi. Mazkur fan jinoyatlarni aniqlash, tergov qilish va oldini olishning ilmiy asoslangan metodlarini ishlab chiqish orqali jinoyat huquqini qo'llash samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kriminalistika jamiyatning huquqiy madaniyatini yuksaltirish, fuqarolarda qonunga hurmatni shakllantirish va jinoyatchilikka nisbatan murosasiz munosabat uyg'otishda ham beqiyos ahamiyatga ega [9;1]. Kriminalistikaning rivojlanishi bilan sud-tergov amaliyotida ilmiy-texnik vositalarning qo'llanishi sezilarli darajada kengaydi. Masalan, ilgari jinoyatlarni ochishda asosan guvohlarning ko'rsatmalari va oddiy kuzatuvlar asosiy vosita bo'lgan bo'lsa, hozirgi davrda barmoq izlari, DNK tahlillari, ovoz yozuvlari, elektron izlar va kompyuter

dasturlaridan keng foydalanilmoqda. Bu esa tergov jarayonida inson omilining subyektiv xatolarini kamaytirib, dalillarning ishonchliligini oshiradi

Adabiyotlar tahlili va Metodologiya. Ushbu tadqiqotda qiyosiy-huquqiy tahlil, empirik yondashuv, sistematik va interdisiplinar metodlar keng qo'llanildi. O'zbekiston amaliyoti xalqaro tajribalar bilan, xususan, AQSh, Germaniya va Janubiy Koreya tajribalariga taqqoslandi. Shuningdek, kriminalistika fanining milliy xavfsizlikka ta'siri chuqur o'rganildi va tahlil qilindi [3;3]. Bu yondashuvlar yordamida, milliy xavfsizlikni ta'minlashda kriminalistika fanining roli va ahamiyati yanada aniqroq tushunildi, shuningdek, xalqaro tajribalar asosida samarali strategiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari milliy xavfsizlikni mustahkamlash uchun muhim tavsiyalarni o'z ichiga oladi va huquq-tartibot organlarining faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan. Bu yondashuvlar, shuningdek, huquqiy va amaliy sohalarida innovatsion yechimlarni joriy etishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi, va milliy xavfsizlikni ta'minlashda ilg'or xalqaro tajribalarni integratsiya qilish imkonini beradi.

Natijalar va muammolar tahlili. Kriminalistika fanining milliy xavfsizlikka ta'siri keng qamrovli va muhim bo'lib, u quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1. **Jinoyatlarning oldini olish va aniqlashda ilmiy asoslar:** Zamonaviy texnologiyalar va ilmiy yondashuvlar yordamida jinoyatlarni oldini olish va ularni aniqlash jarayonlari samaradorligini oshirish[5;3].
2. **Dalillarni ishonchli tahlil qilish:** Adolatni ta'minlash uchun dalillarni to'g'ri va ishonchli tarzda tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.
3. **Axborot xavfsizligini mustahkamlash:** Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan bog'liq xavflarni kamaytirish va xavfsizlikni ta'minlash.

4. **Tergov jarayonlarini shaffof va ilmiy asosli qilish:** Tergov faoliyatining ochiqqligi va ilmiy yondashuvlar asosida olib borilishi jinoyatlarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Shu bilan birga, kriminalistika milliy xavfsizlik tizimining ajralmas qismi bo'lishiga qaramay, quyidagi muammolar mavjud:

1. **Kadrlar tayyorlashdagi muammo:** Har bir yuridik universitetda kriminalistik laboratoriyalar tashkil etilishi zarur, bu esa mutaxassislar tayyorlash sifatini oshiradi.
2. **Texnologik asbob-uskunalar eskirganligi:** Davlat tomonidan "Kriminalistik innovatsiyalar fondi"ni tashkil etish orqali zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash lozim.
3. **Ma'lumotlar bazasining integratsiyasining yo'qligi:** Yagona "Kriminal ma'lumotlar markazi"ni yaratish orqali ma'lumotlar almashinuvi va tahlilini soddalashtirish mumkin.
4. **Kiberjinoyatlar bo'yicha laboratoriyalar kamligi:** Sun'iy intellekt asosidagi izlash tizimlarini joriy etish va kengaytirish muhim ahamiyatga ega [4;6].
5. **Xalqaro hamkorlikdagi cheklovlar:** Interpol va Yevropol bilan hamkorlikni kengaytirish orqali xalqaro jinoyatlarni oldini olish va ularga qarshi kurashish samaradorligini oshirish.
6. **Jamiyatda huquqiy madaniyat pastligi:** Jinoyat izlarini saqlash va profilaktika bo'yicha ijtimoiy kampaniyalar o'tkazish orqali huquqiy madaniyatni rivojlantirish zarur [7;78].

Ushbu muammolarni hal qilish uchun strategik yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular milliy xavfsizlikni mustahkamlashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa. Kriminalistika, milliy xavfsizlikni ta'minlovchi muhim mexanizm bo'lib, jinoyatlarni ilmiy asosda ochish va ularning oldini olishda beqiyos rol o'ynaydi. O'zbekiston sharoitida kriminalistikani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari quyidagilardan iborat: raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, xalqaro tajriba asosida malakali kadrlar tayyorlash, yagona ma'lumotlar bazasini yaratish va fuqarolik jamiyati bilan hamkorlikni kuchaytirish. Kriminalistika jamiyat xavfsizligini ta'minlashning strategik omillaridan biridir. Zero, har qanday davlatning barqarorligi va rivoji jinoyatchilikning oldini olish va uni samarali nazorat qilishga chambarchas bog'liqdir. Kriminalistika fani jinoyatchilar tomonidan qo'llanilayotgan yangi usullarni o'rganib, ularga qarshi kurashishning innovatsion texnologiyalarini ishlab chiqadi [9;2]. Ayniqsa, XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari jadal rivojlanayotgani sababli kiberjinoyatlar, moliyaviy firibgarliklar, xalqaro terrorizm kabi tahdidlarga qarshi kurashishda kriminalistikaning o'rne beqiyos darajada oshib bormoqda. Xalqaro miqyosda ham kriminalistika dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Turli davlatlarda jinoyatchilikka qarshi kurashish tajribalari almashilmoqda, ekspertiza metodlari standartlashtirilmoqda va kriminalistik hamkorlik tizimlari rivojlanmoqda. Masalan, Interpol, Yevropol kabi xalqaro tashkilotlar jinoyatchilikni fosh etishda kriminalistik metodlardan keng foydalanadi[8;122]. Bu esa global xavfsizlikni ta'minlashda kriminalistikaning nafaqat milliy, balki xalqaro miqyosdagi ahamiyatini ko'rsatadi. Bu yo'nalishlar milliy xavfsizlikni mustahkamlash va jinoyatchilikka qarshi kurashda samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi, shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va xalqaro tajribani integratsiya qilish orqali jinoyatlarning oldini olish va tergov jarayonlarini yanada samarali qilish imkonini beradi.

Kriminalistika sohasida olib borilayotgan bu strategik yo'nalishlar, shuningdek, davlat va jamiyat o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga ham katta hissa qo'shadi, bu esa milliy xavfsizlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4789-son Qarori – mamlakatda xavfsizlik va huquqni muhofaza qilish sohasida qabul qilingan muhim hujjat.
2. O'zbekiston Respublikasi "Milliy xavfsizlik to'g'risida"gi Qonuni, 2021-yil – milliy xavfsizlikni ta'minlash va rivojlantirish bo'yicha asosiy huquqiy norma.
3. Interpolning 2023-yilgi Yillik Jinoyat Hisoboti – global jinoyat statistikasi va tendensiyalarini o'rganish uchun muhim manba.
4. FBI. Jinoyat Laboratoriyasi Yillik Ko'rib chiqishi, 2022 – AQShda jinoyatlarni tergov qilish va texnik tahlil sohasidagi yutuqlar.
5. UNODC. Dunyo bo'yicha Jinoyat va Xavfsizlik Bo'yicha Global Tadqiqot, 2023 – global miqyosda jinoyat va xavfsizlik muammolarini tahlil qilish.
6. Lee, H. Modern Forensic Science and National Security, 2021 – zamonaviy forensika va milliy xavfsizlik sohasidagi yutuqlar va muammolar.
7. Müller, K. Kriminaltechnik in der digitalen Zeit, 2020 – raqamli davrda jinoyatlarni tergov qilish texnologiyalari.
8. Akramov, J. Kriminalistik innovatsiyalar va ularning amaliy ahamiyati. Yuridik fanlar jurnali, 2024 – jinoyatshunoslikda innovatsiyalar va ularning amaliy qo'llanilishi.
9. <https://interspp.com/index.php/ilmfaniftixori/article/view/2169/1601>

LEGALSCIENCES.UZ

YURIDIK FANLARNING DOLZARB MASALALARI

1-jild 1-son 2025-yil

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

TOPICAL ISSUES OF LEGAL SCIENCES

“Yuridik fanlarning dolzarb masalalari”

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog’och ko’chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com

Bog’lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).